

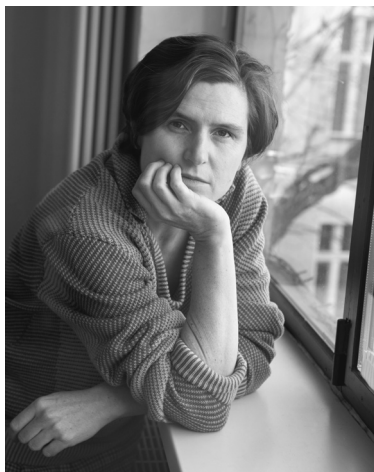
De nek van de giraf

Van Judith Schalansky verschenen

De nek van de giraf (voorheen *De lessen van mevrouw Lohmark*)

De atlas van afgelegen eilanden

Inventaris van enkele verliezen

Judith Schalansky (1980, Greifswald) schrijft niet alleen boeken, ze ontwerpt en maakt ze ook, en ze doet dat zo prachtig dat ze er al vele prijzen voor heeft ontvangen. *De lessen van mevrouw Lohmark*, nu opnieuw uitgegeven met de oorspronkelijke titel *De nek van de giraf* (met een kort, krachtig voorwoord van de auteur), was in 2013 aanleiding haar uit te nodigen voor het legendarische tv-programma *Hier is... Adriaan van Dis*. In 2020 verscheen van haar hand bij Meridiaan Uitgevers het schitterende *Inventaris van enkele verliezen*.

Judith Schalansky

De nek van de giraf

roman

Vertaald uit het Duits door Goverdien Hauth-Grubben

MERIDIAAN
UITGEVERS

2023

De vertaalster ontving voor deze vertaling een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Deze vertaling kwam mede tot stand dankzij een subsidie van het Goethe-Institut, dat wordt ondersteund door het Duitse ministerie van Buitenlandse Zaken.

Deze titel is eerder verschenen als *De lessen van mevrouw Lohmark* (Signatuur, 2012)

Eerste druk, februari 2012

Negende druk, oktober 2023

© Suhrkamp Verlag Berlin 2011

© 2012 Nederlandse vertaling Goverdien Hauth-Grubben

Oorspronkelijke titel *Der Hals der Giraffe*

Vertaald uit het Duits door Goverdien Hauth-Grubben

Omslagontwerp Nanja Toebak, naar een ontwerp van Judith

Schalansky

Omslagbeeld Judith Schalansky

Foto auteur René Fietzek

Illustraties binnenwerk Judith Schalansky, met uitzondering van

pag 18: Barbara von Damnitz © BLV Buchverlag, en pag 26/27 Peter

Visscher © Dorling Kindersley

Typografie Wim ten Brinke

Drukkerij Wilco

ISBN 978 94 93169 85 2

NUR 302

Voorwoord

Overall op de wereld is het schoolbezoek een ervaring die mensen vormt voor het leven. Van alle ervaringen die mensen met elkaar delen, behoort deze tot een van de belangrijkste, hoe verschillend de desbetreffende schoolsystemen ook zijn, hoe inspirerend of afstotend, hoe bemoedigend of intimiderend deze tijd ook ervaren wordt. Feit is dat in deze periode, op deze plek, *heel veel* wordt beslist – of dat nu goed of slecht is. Het is een afgesloten periode, een afgesloten wereld, die claimt jonge mensen voor te bereiden op het leven *daarbuiten*, op het leven *daarna*. Daar, op de schoolborden en in de schoolboeken, wordt dan ook het beeld gepresenteerd van een wereld die we in geen geval onvoorbereid tegemoet mogen treden. De mens is – zo leert ons de antropologie – een onvolmaakt wezen dat behoefte heeft aan scholing en bijlessen van geschoold onderwijspersoneel. Dit onderwijzend personeel bestaat uit volwassenen die in de klas een specifiek kennisgebied overdragen, en het komt maar al te vaak voor dat de stadhouders van het betreffende kennisgebied geheel versmelten met hun schoolvak. Ook nu nog zie ik de stoet van mijn leraren wiskunde, Duits of biologie als een wazige trits voorouders voor me, en ik beschuldig hen er nog altijd van dat ze door hun karakter, hun vermogen of onvermogen, mijn neigingen onherroepelijk hebben bepaald. Ik durf te beweren dat we allemaal die ene docent kennen die tot het geslachtloze toe in

zijn of haar rol is opgegaan, zo volledig dat we ons bij die persoon helemaal geen voornaam meer kunnen voorstellen, laat staan dat het om een mens van vlees en bloed gaat. Inge Lohmark, de hoofdpersoon van mijn roman, is zo'n lerares. Voor haar zijn leerlingen natuurlijke vijanden. Haar relatie met hen berust op afstand. Nabijheid en begrip zijn tekenen van zwakte en ze zijn onaanvaardbaar.

Inge Lohmark is biologielerares en gelooft alleen in de wetten van de natuur, in het recht van de sterkste en de automatismen van signaalprikkel. Literaire of artistieke interpretaties van de wereld zijn in haar ogen overbodig, en de liefde is slechts een trucje van de natuur om de noodzakelijke broedzorg voor eventuele nakomelingen te waarborgen. In Lohmarks wereldbeeld lijkt alles zijn vaste plaats te hebben. Het is een star systeem, en wat daar niet in past, wordt passend gemaakt. Maar de biologie berust juist op flexibele principes, zoals aanpassing en verandering. En ook al wil Inge Lohmark het niet toegeven, toch blijft er in de natuur nog veel raadselachtig, zoals de zin van de ook in het dierenrijk voorkomende homoseksualiteit of de lange nek van de giraf. Hoe deze dieren aan hun wonderlijk lange nek komen, hebben de evolutietheoretici verschillend geïnterpreteerd. Deze lesstof vormt een sleutelmoment van de roman, want inmiddels 'komt het water Inge Lohmark tot de lippen', een beeldende zegswijze om aan te geven hoezeer ze in het nauw gedreven wordt. En voor iemand bij wie het water tot de lippen komt, is de lengte van zijn nek van existentieel belang.

De nek van de giraf is een ontwikkelingsroman, aangezien hij betrekking heeft op de wetmatigheden van de bildungsroman, een literair genre dat eind 18e eeuw in Duitsland

is ontstaan. In mijn roman worden de kenmerken van dit genre echter omgedraaid: terwijl het in de klassieke Bildungsroman steeds een jonge man is die de wereld in trekt om zijn hart en zijn ziel te ontwikkelen, is het hier een vrouw van midden vijftig, die achterblijft in haar structureel zwakke, steeds meer ontvolkte geboortestreek. Ze heeft een brede opleiding gehad en weet heel veel, zonder dat deze kennis haar bijzonder van pas komt bij wat haar diep vanbinnen drijft. Alleen al deze proefopstelling plaatst een vraagteken bij het concept van een ontwikkelingsroman. Want ontwikkeling, zo leert vooral ook de biologie, mag niet verkeerd worden opgevat als vooruitgang. En de vraag of Inge Lohmark in de loop van de roman een ontwikkeling doormaakt, moet iedere lezer voor zichzelf beantwoorden.

In het boek beleven we de wereld vanuit haar perspectief. Ze is een karakter dat je eerst afstoot maar uiteindelijk – tenminste dat hoop ik – toch weet te fascineren. Tijdens het schrijven heb ik me er vaak op betrappt dat ik het met Inge Lohmarks verwrongen meningen eens ben of dat ik medelijden met haar heb, hoewel of misschien ook juist omdat zij zelf niet in staat is om medelijden voor iemand te voelen. Als mijn tekst erin slaagt het denken en voelen van deze zeer eigenaardige, in de ogen van de lezer misschien wel onsympathieke persoon dichterbij te brengen, zelfs begrijpelijk te laten worden, dan laat dit eens te meer zien dat de effectieve kracht van de literatuur precies daar begint waar de natuurwetenschap geen verklaringen meer heeft.

Zo vertelt deze roman, ook al speelt hij zich af in een onbelangrijke regio in het Oosten van Duitsland, waar een paar decennia geleden nog een dictatuur heerste, over een mens die weigert om bij te leren en die probeert alle erva-

ringen te vermijden die haar wereldbeeld aan het wankelen zouden kunnen brengen. En zulke mensen zijn er overal, op de hele wereld.

Judith Schalansky, Berlijn, augustus 2016

Ecosystemen

‘Zitten,’ zei Inge Lohmark, en de klas ging zitten. Ze zei: ‘Boek open op bladzijde zeven,’ en ze sloegen hun boek open op bladzijde zeven en begonnen met de ecosystemen, de natuurhuishoudingen, de afhankelijkheden en onderlinge relaties tussen de soorten, tussen de levende wezens en hun omgeving, de samenhang tussen gemeenschap en ruimte. Van de voedselketen van het gemengde bos kwamen ze op die van het weiland, van de rivieren op de meren en ten slotte op de woestijn en op de Waddenzee.

‘Zoals u ziet, niemand – geen dier, geen mens – kan helemaal op zichzelf bestaan. Tussen levende wezens heerst concurrentie. En soms ook zoiets als samenwerking. Maar dat is eerder een uitzondering. De belangrijkste vormen van samenleven zijn concurrentie en roofdier-prooirelatie.’

Terwijl Inge Lohmark op het bord pijltjes zette van de mossen, korstmossen en schimmels naar de regenwormen en vliegende herten, egels en spitsmuizen, vervolgens naar de koolmees, naar het ree en naar de havik, en ten slotte een laatste pijl naar de wolf, verscheen geleidelijk de piramide met aan de top – naast een paar roofdieren – de mens.

‘Er is nu eenmaal geen dier dat arenden of leeuwen eet.’

Ze deed een stap naar achteren om naar de zich vertakkende krijttekening te kijken. Het pijltjesschema koppelde producenten aan primaire en secundaire consumenten, verwekkers aan verbruikers van de eerste, tweede en derde

orde en ook aan de onvermijdelijke, allesverterende microben, allemaal met elkaar verbonden wat betreft ademhaling, het verlies van warmte en toename van biomassa. In de natuur had alles zijn plek, en al gold dat misschien niet voor elk organisme, toch had tenminste elke soort zijn bestemming: eten en gegeten worden. Het was fantastisch.

‘Neem dat maar over in uw schrift.’

De klas deed wat ze zei.

Het jaar begon nu. De juni-onrust was definitief voorbij, de tijd van de benauwde hitte en blote bovenarmen, van de zon die door de glaswand knalde en het klaslokaal in een broeikas veranderde. In lege achterhoofden ontkiemde dan de zomerverwachting. Louter het vooruitzicht hun dagen in ledigheid te verdoen ontnam de kinderen elke concentratie. Met zwembadogen, een vette huid en zweterige vrijheidsdrang hingen ze op hun stoel en doezelden de vakantie tegemoet. Sommigen letten niet meer op en werden ontoerekeningsvatbaar. Anderen wendden met het oog op het komende rapport onderdanigheid voor en schoven ter correctie hun biologieschrift op haar lessenaar, zoals katten gevangen muizen op het woonkamertapijt achterlaten. Alleen om in de volgende les naar het cijfer te vragen, met een rekenmachientje in de aanslag, erop uit de verbetering van hun gemiddelde tot drie cijfers achter de komma te berekenen.

Maar Inge Lohmark was niet een van de docenten die aan het einde van het schooljaar slappe knieën kregen, alleen omdat ze binnenkort hun tegenspelers zouden verliezen. Zij was niet bang om, eenmaal op zichzelf aangewezen, in de onbeduidendheid weg te zakken. Enkele collega's werden bij het naderen van de zomerpauze overvallen door een wel-

haast tedere toegeeflijkheid. Hun lessen ontvaardden in een kruiperig interactief theater. Een dromerige blik hier, een liefkozend tikje daar, kop-opgedoe, lamlendig samen films kijken. Een inflatie van hoge cijfers, hoogverraad aan het predicaat 'uitmuntend'. En dan de slechte gewoonte om aan het einde van het jaar de cijfers af te ronden en zo een paar hopeloze gevallen naar de volgende klas over te hevelen. Alsof daar iemand bij gebaat was. Die collega's begrepen gewoon niet dat ze alleen maar hun eigen gezondheid schaadde als ze op de leerlingen ingingen. Terwijl het niets dan bloedzuigers waren, die je elke levensenergie ontnamen. Die leefden van het lerarenkorps, van hun bevoegdheid en van de angst bij het toezicht houden tekort te schieten. Aan één stuk door stortten ze zich op je. Met onzinnige vragen, onbenullige invallen en onsmakelijke ontboezemingen. Je reinste vampirisme.

Inge Lohmark liet zich niet meer uitzuigen. Ze stond erom bekend dat ze de teugels kon aanhalen en de leerlingen kort kon houden, en dat zonder een woedeaanval en gesmijt met sleutelbossen. En daar was ze trots op. De teugels vieren kon altijd nog. Af en toe zomaar ineens een zoet broodje.

Het was belangrijk de richting voor de leerlingen te bepalen, ze oogkleppen op te zetten om hun concentratievermogen te bevorderen. En als er toch een keer onrust heerste, hoefde je alleen maar met je vingernagels over het bord te krassen of over de hondenlintworm te vertellen. Voor de leerlingen was het sowieso het beste hun elk moment te laten voelen dat ze aan haar overgeleverd waren. In plaats van hun voor te spiegelen dat ze ook maar iets te zeggen hadden. Bij haar waren er geen recht van inspraak en geen keuze-

mogelijkheid. Niemand had een keus. Je had de teeltkeus en dat was het dan.

Het jaar begon nu. Ook al was het allang begonnen. Voor haar begon het vandaag, op 1 september, wat dit jaar op een maandag viel. En Inge Lohmark maakte haar goede voornemens nu de zomer was verwelkt, en niet in de luidruchtige oudejaarsnacht. Ze was altijd blij dat haar schoolagenda haar veilig over de officiële jaarwisseling heen hielp. Gewoon de bladzijde omslaan, zonder countdown en getinkel van champagneglazen.

Inge Lohmark liet haar blik over de drie rijen banken gaan zonder daarbij haar hoofd ook maar één centimeter te bewegen. In al die jaren had ze hem geperfectioneerd, die almachtige, onbeweeglijke blik van haar. Statistisch gezien zaten er in elke klas meestal wel twee die zich echt voor het vak interesseerden. Maar het zag ernaar uit dat de statistiek in gevaar was. Alle gausscurves ten spijt. Hoe waren ze in hemelsnaam tot hier gekomen?

De zes weken rondlummelen waren hun aan te zien. Niemand had de boeken ingekeken. Grote vakantie. Niet meer zo groot als vroeger, maar nog altijd te lang! Het zou minstens een maand duren voordat ze weer aan het bioritme van de school gewend waren. Zij hoefde tenminste niet naar hun verhalen te luisteren. Die konden ze aan die trut van een Schwanneke vertellen, die met elke nieuwe klas een kennismakingsspel speelde. Na een halfuur zaten alle deelnemers gevangen in de draden van een rode kluwen wol en konden ze de namen en hobby's opzeggen van degenen die naast hen zaten.

Slechts hier en daar waren enkele plaatsen bezet. Zo viel pas echt op hoe weinig het er waren. Een schaars publiek

in haar natuurtheater: twaalf leerlingen – vijf jongens, zeven meisjes. De dertiende was weer teruggegaan naar het vmbo, hoewel Karola Schwanneke zich enorm voor hem had ingezet. Met meerdere bijlessen, huisbezoeken en een psychologisch attest. Een of andere concentratiestoornis. Wat je niet allemaal tegenkwam! Louter uit boeken gehaalde ontwikkelingsstoornissen. Na de leeszwakte de rekenzwakte. Wat zou het volgende zijn? Een biologieallergie? Vroeger had je alleen onsportieve en onmuzikale kinderen. En die moesten toch ook rennen en meezingen. Alles alleen maar een kwestie van willen.

Het was gewoon niet de moeite waard de zwakken op sleeptouw te nemen. Ze waren alleen maar ballast, die de vooruitgang van de anderen belemmerde. Geboren recidivisten. Parasieten op het gezonde klassenlichaam. Vroeg of laat zouden de minderbegaafde leerlingen hoe dan ook afhaken. Het was raadzaam hen zo vroeg mogelijk met de waarheid te confronteren in plaats van hun na elke mislukking een nieuwe kans te geven. Met de waarheid dat ze de voorwaarden om een volwaardig, dat wil zeggen nuttig, lid van de samenleving te worden, gewoon niet hadden meegekregen. Waarvoor dat gehuichel? Niet iedereen was daartoe in staat. Waarom ook? Blindgangers had je in elke jaargang. Bij sommigen mocht je al blij zijn als het lukte hun een paar basale deugden aan te leren. Beleefdheid, stiptheid, netheid. Het was eeuwig jammer dat er geen cijfers meer werden gegeven voor orde, ijver, medewerking, gedrag. Een bewijs van onvermogen voor dit onderwijssysteem.

Hoe later je van een mislukking afkwam, hoe gevaarlijker hij werd. Hij begon zijn medemensen lastig te vallen en onrechtmatige eisen te stellen: toonbare eindcijfers, een po-

satieve beoordeling, zo mogelijk zelfs een goedbetaalde baan en een gelukkig leven. Het resultaat van vele jaren ondersteuning, kortzichtige clementie en achteloze edelmoedigheid. Wie de hopeloze gevallen wijsmaakte dat ze erbij hoorden, moest niet verbaasd staan kijken als ze vroeg of laat met staaftommen en lichte vuurwapens de school kwamen binnenlopen om wraak te nemen voor alles wat hun jarenlang was beloofd en telkens weer onthouden. En dan stille tochten houden.

De laatste tijd beriep iedereen zich op zijn zelfverwezenlijking. Het was lachwekkend. Niets en niemand was rechtvaardig. Een samenleving al helemaal niet. Alleen de natuur misschien. Niet voor niets had het principe van de selectie ons gemaakt tot wat we nu waren: het organisme met de diepste groeven in de hersenen.

Maar Schwanneke met haar integratiewoede had het weer niet kunnen laten. Wat kon je ook verwachten van iemand die met schoolbanken letters vormde en met stoelen halve cirkels: een tijdlang een grote U, die haar leraarstafel omarmde. Sinds kort was het zelfs een hoekige O, zodat ze met iedereen verbonden was en je geen begin en geen einde meer had, maar alleen nog het ronde ogenblik, zoals ze een keer in de lerarenkamer had verkondigd. En door de vijfdeklassers liet ze zich tutoyeren. 'Ze wil dat we haar Karola noemen,' had Inge Lohmark een leerlinge horen zeggen. Karola! Lieve hemel. Ze zaten toch niet bij de kapper!

Inge Lohmark sprak haar leerlingen uit de derde met 'u' aan. Het was nog een gewoonte uit de tijd dat ze in dat levensjaar van hun jeugd plechtig in de socialistische maatschappij werden opgenomen. Inclusief heelal, aarde, mens en het obligate bosje anjers. Het was een effectief middel

om hen aan hun eigen onrijpheid te herinneren en hen op afstand te houden.

Bij een professionele relatie hoorde geen nabijheid, geen begrip. Het was armzalig maar begrijpelijk als leerlingen naar de gunst van hun leraar dongen. Kruipen voor de machthebber. Onvergeeflijk daarentegen was het hoe leraren bij jonge mensen in het gevlij probeerden te komen. Met één bil op de leraarstafel. Nageaapte mode en uitdrukkingen. Kleurige sjaaltjes om de nek. Geblondeerde plukjes haar. Allemaal alleen om erbij te horen. Zonder waardigheid. Het laatste restje decorum gaven ze prijs voor de korte illusie van een verstandhouding. En helemaal voorop natuurlijk Karola Schwanneke met haar lievelingetjes: smiespelende grietjes, die ze in de pauze in een gesprek betrok, en knapen met de baard in de keel, voor wie ze met grote ogen en gestifte lippen de allergeodkoopste signaalprikkelshow opvoerde. Zeker al lang niet meer in de spiegel gekeken.

Inge Lohmark had geen lievelingetje, en ze zou er ook nooit een hebben. Dwepen was een onrijpe, in verkeerde banen geleide overdaad van gevoel, een hormonaal veroorzaakte geëxalteerdheid waar opgroeiende jongeren last van hadden. Moeders rokken al ontwend, maar nog niet tegen de bekoring van het andere geslacht opgewassen. Ter vervanging werd een hulpeloze seksegenoot of een onbereikbare meerderjarige de adressaat van onrijpe gevoelens. Vlekkige wangen. Kleverige ogen. Ontstoken zenuwen. Een pijnlijke misstap, die normaal gesproken met de voltooide rijping van de geslachtsklieren vanzelf gecorrigeerd werd. Maar natuurlijk: wie in vakkundigheid tekortschoot, kon zijn lesstof alleen nog met behulp van seksuele signa-

len aan de man brengen. Overdreven gediensstige stagiairs. Zogenaamde lievelingsleraren. Karola Schwanneke.

Zoals ze tijdens de lerarenvergadering haar engagement voor dat hopeloze geval uit de tweede had verdedigd. Ze had haar voorhoofd gefronst en met haar roodgeverfde mond haar collega's toegeroepen: 'We hebben immers iedere leerling nodig!' Het ontbrak er nog maar aan dat uitgerekend zij, de kinderloze Schwanneke, die kortgeleden door haar man in de steek was gelaten, er ook nog over begon dat kinderen toch onze toekomst zijn.

Hoezo toekomst? Deze kinderen hier waren niet de toekomst. Strikt genomen waren ze het verleden: voor haar zat de derde klas. Het was de laatste die er op het Charles Darwin-college zou zijn en die over vier jaar eindexamen zou doen. En Inge Lohmark moest voor mentor spelen. Gewoon klas drie. Er waren nu geen parallelklassen meer, die vroeger zelfs van A tot G liepen. Jaargangen met de sterkte van een compagnie in oorlogstijd – althans qua aantal. Ze hadden voor deze keer amper nog een klas bijeen kunnen schrapen. Welhaast een wonder, want het was het jaar met het laagste geboortecijfer in deze deelstaat. Voor de leerjaren daarna was het niet meer voldoende geweest. Ook niet toen overal bekend werd dat dit het einde voor het Darwin betekende, en de collega's van de drie basisscholen in de regio met elkaar afspraken ruimhartig om te gaan met hun adviezen voor het vervolgonderwijs. Het gevolg was dat ieder enigszins gealfabetiseerd kind in de vwo-stand werd verheven.

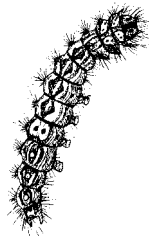
Ouders die er tegen elk advies in van overtuigd waren dat hun kind op het vwo thuishoorde, had je altijd al. Maar inmiddels waren er in deze stad niet eens meer genoeg ouders.

Nee, deze kinderen hier leken haar werkelijk geen diamanten op de kroon van de evolutie. Ontwikkeling was iets anders dan groei. Dat kwalitatieve en kwantitatieve verandering verregaand onafhankelijk van elkaar plaatsvonden, werd hier schrikbarend duidelijk gedemonstreerd. De natuur was niet bepaald mooi om naar te kijken op deze aarzelende drempel tussen kinderjaren en adolescentie. Een fase in de ontwikkeling. Gewervelde landdieren in de groei. De school een omheind terrein. Nu kwam de moeilijke tijd, het luchten van de klaslokalen in het gevecht met de geur van deze leeftijdsgroep, muskus en vrijkomende feromonen, het ruimtegebrek, de lichamen die langzaam vorm aannamen, zweterige knieholtes, vettige huid, fletse ogen, het onstuitbare groeien en woekeren. Het was vele malen eenvoudiger hun iets bij te brengen voor ze geslachtsrijp waren. En een echte uitdaging te doorgronden wat er zich achter hun wezenloze façades afspeelde: of ze zo ver voorlagen dat ze niet meer ingehaald konden worden, of dat ze wegens ingrijpende verbouwingen ver achteraan hinkten.

Ze misten elk bewustzijn van hun toestand en al helemaal de discipline die te overwinnen. Ze staarden voor zich uit. Apathisch, overvraagd, uitsluitend met zichzelf bezig. Zonder tegenspraak gaven ze zich aan hun loomheid over. De aantrekkingskracht van de aarde leek drievoudig versterkt op hen in te werken. Alles betekende één grote inspanning. Elk vonkje energie dat deze lichamen ter beschikking stond, werd verbruikt door de martelende metamorfose, die in niets onderdeed voor de omslachtige ontpopping van een rups. Toch kwam er maar in een heel enkel geval een vlinder uit.

Het volwassen worden vereiste nu eenmaal die wanstaltige tussenvormen met secundaire geslachtskenmerken die

woekerden alsof het zweren waren. Dat de menswording moeilijk moest zijn geweest, kreeg je hier in versnelde weergave te zien. Niet alleen de ontogenese recapituleerde de fylogeneze, maar ook de puberteit. Ze groeiden. Dag in, dag uit. Schoksgewijs en de hele zomer door, zodat je de grootste moeite had ze überhaupt te herkennen. Gezeglijke meisjes veranderden in hysterische bitches en opgewekte jongens in flegmatische proleten. En daarbij dan het onbeholpen uitproberen van de partnerkeuze. Nee, origineel was de natuur niet. Maar rechtvaardig. Het was een toestand die veel weg had van een ziekte. Je kon alleen maar wachten tot het overging. Hoe groter en ouder een dier kon worden, hoe langer zijn jeugd duurde. Om te rijpen had de mens ongeveer een derde van zijn totale levenstijd nodig. Gemiddeld duurde het achttien jaar voordat een mensenvogel voor zichzelf kon zorgen. Wolfgang had voor de kinderen uit zijn eerste huwelijk zelfs nog tot hun zeventwintigste moeten betalen.

Daar zaten ze dan, de debutanten op het levensbal. Ze slipten potloden en namen de piramide van het bord over, waarbij ze om de vijf seconden hun hoofden op en neer bewogen. Nog niet gevormd, maar met een drieste vanzelfsprekendheid, met een aanspraak op autonomie, die schaamteloos en aanmatigend was. Ze waren geen kinderen meer die voortdurend overal steun moesten zoeken en onder twijfelachtige smoesjes je privésfeer schonden, aanrakingen afdwongen en je onverholen aanstaarden zoals nozems in een streekbus. Het waren jongvolwassenen, wel al in staat kinderen te verwekken, maar nog even onrijp als te vroeg geoogst fruit. In hun ogen was Inge Lohmark vast leeftijdloos. Nog waarschijnlijker was dat ze haar gewoon oud vonden. Een toe-

stand die voor haar leerlingen niet meer zou veranderen. Wie jong was, werd ouder. Oud bleef oud. Haar halverings-tijd was ze allang gepasseerd. Gelukkig maar. Zo bleef ze er tenminste van verschoond daadwerkelijk voor hun ogen te veranderen. Een geruststellende gedachte. Zij daarentegen zou deze mensen zien opgroeien, zoals ze anderen had zien opgroeien. En aan die wetenschap ontleende ze macht. Ze leken allemaal nog sprekend op elkaar, een zwerm op weg naar het leerdoel van het schooljaar. Maar binnen de kortste keren al zouden ze verraderlijk zelfstandig worden, op jacht gaan en handlangers vinden. En zijzelf zou beginnen de kreupele paarden te negeren en stiekem op een van de volbloeden in te zetten. Een paar keer had ze het goed aangevoeld. Een piloot was erbij geweest, een maritiem biologe. Beslist zo'n slechte oogst nog niet voor een provinciestadje.

Helemaal vooraan zat een verschrikt domineeskind, dat was opgegroeid met houten engeltjes, kaarsenvlekken en blokfluitles. Op de achterste rij zaten twee opgetutte grietjes. De een kauwde kauwgum, de ander was geobsedeerd door haar zwarte hengstenhaar, dat ze ononderbroken gladstreek en plukje voor plukje onderzocht. Daarnaast een knulletje met witblond haar in basisschoolformaat. Een heus treurspel, zoals de natuur hier de ongelijke ontwikkeling van de geslachten demonstreerde.

Rechtsbuiten aan het raam zat een klein alfadiertje met open mond op zijn stoel te wiebelen en het goede moment af te wachten om met een ordinaire opmerking zijn territorium af te bakenen. Het ontbrak er alleen nog aan dat hij op zijn borst trommelde. Hij moest worden beziggehouden. Voor haar op tafel lag het blad waarop de leerlingen hun namen hadden geschreven. Hanenpoten op weg naar een

rechtsgeldige handtekening. *Kevin*. Natuurlijk, dat kon niet missen.

‘Kevin!’ Kevin schrok op.

‘Noem een paar ecosystemen van onze regio!’ Zijn voorbuurman grinnikte. Wacht maar.

‘Paul, wat is dat daar buiten voor een boom?’ Paul keek uit het raam.

‘Uh...’ Een benepen kuchje. Bijna zielig.

‘Dank u.’ Die zat.

‘Dat hebben we niet gehad,’ beweerde Kevin. Dat hij niets beters kon bedenken! Hersenen als een hol orgaan.

‘O ja?’ Nu tegen de hele klas. Een frontale aanval.

‘Denk allemaal nog eens na.’

Stilte. Ten slotte stak de paardenstaart in de eerste rij haar vinger op, en Inge Lohmark gunde haar het plezier. Natuurlijk wist die het. Zo eentje zat er altijd tussen. Zo’n paardenstaartpaardje dat de leskar uit de modder trok. Voor die meisjes werden de schoolboeken geschreven. Begerig naar voorverpakte kennis. Ezelsbruggetjes, die ze met een glit-terpen in hun schriften schreven. Die lieten zich nog intimideren door de rode pen van de leraar. Dat dwaze instrument van schijnbaar grenzeloze macht.

Ze kende hen allemaal. Ze herkende hen meteen. Leerlingen zoals deze had ze al in groten getale gehad, met klassen tegelijk. Jaar na jaar. Die hoefden zich niet te verbeelden dat ze iets bijzonders waren. Er waren geen verrassingen. Alleen de bezetting wisselde. Wie speelde er deze keer mee? Een blik op de klassenplattegrond volstond. Benoemen was alles. Elk organisme had een roep- en een familienaam: soort, geslacht, orde, klasse. Maar eerst wilde ze alleen hun voor- namen onthouden.